

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

מצות ספירת

העומר

Rabbi David Hirsch
ט' אייר תשס"ט • May 3, 2009

(1) תלמוד בבלי – מס' מנחות (סו.)

ועוד. גופא, אמר אביי: מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי. אממר מני יומי ולא מני שבועי, אמר: זכר למקדש הוא.

(2) רש"י (שם)

אממר מני יומי ולא שבועי - אמר האי מניינא דהשתא לאו חובה הוא דהא ליכא עומר אלא זכר למקדש בעלמא הוא הלכך ביומי סגי.

(3) תוס' – מס' מגילה (כ:)

כל הלילה כשר לקצירת העומר - אומר ר"ת שאם שכח לברך בלילה לא יברך ביום כדמשמע בהאי סתמא דמתני' דנהי דאיכא סתמא במנחות (דף עא.) דתני נקצר ביום כשר בדיעבד מ"מ סתמא דהכא עדיפא דהא קתני לה גבי הלכתא פסיקתא דדינא ועוד נראה דאפי' למאן דמכשר קצירת העומר ביום דיעבד מודה הוא גבי ספירה דאין לברך ביום משום דשנה עליה הכתוב לעכב דכתיב (ויקרא כג) תמימות ואי אתה מוצא תמימות אלא כשאתה מונה בלילה וכן כתוב בהלכות עצרת ובה"ג כתב דהיכא דאינשי לברך בלילה ימנה למחר בלא ברכה וכן הלכה אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה דבעינן תמימות וליכא ואחר שבירך על הספירה אומר י"ר שיבנה וכו' מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין אלא הזכרה עתה לבנין ביהמ"ק אבל לשופר ולולב יש עשיה.

(4) טור – או"ח (סי' תפט')

ורב סעדיה כתב שאם שכח באחד מן הימים יברך בימים שלאחריו חוץ מלילה הראשון שאם שכח ולא בירך בו שלא יברך עוד ורב האי כתב בין בלילה הראשון בין בשאר לילות אם שכח ולא בירך בו יברך בשאר לילות וכו' הר"י: אסור לאכול חדש אף בזמן הזה עד תחלת ליל י"ח בניסן ל"ש לחם ול"ש קלי ול"ש כרמל:

(5) ספר החינוך (מצוה שו')

...ולא הודו מוריננו שבדוריננו לסברא זו, אלא מי ששכח יום אחד יאמר אמש היו כך בלא ברכה, ומונה האחרים עם כל ישראל.

(6) בית יוסף בשם מחזור ויטרי (או"ח סי' תפט')

כתב הר"ר דוד אבודרהם (עמ' רמב) כתוב במחזור ויטרי (ח"א עמ' 301) המתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה מימר אמר אם אזכור בלילה בביתי אחזור ואברך כדן ונמצא שלא בירכתי לבטלה ואם אשכח הרי מניתי ימים ושבועות למצוה אבל כתב הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ז ה' כה) אם מנה ולא בירך יצא וכן עיקר ולפיכך צריך ליתזהר מי ששואל אותו חבירו כמה ימי הספירה שיאמר לו אתמול היו כך וכך שאם אומר לו היום כך וכך נמצא שכבר מנה ואינו יכול לחזור ולמנות בברכה ודוקא כשהגיע זמן הספירה דהיינו בין השמשות אבל אם שאל אותו מבעוד יום ואמר לו כמה יהיה לנו מהספירה זה הלילה יכול לומר לו כך וכך הם ואין בזה חשש עכ"ל: כתב הרשב"א (ח"א סי' תנח) שאלת כשחזן מקדים לברך והקהל עונין אחריו אמן מי שחזר וברך לאחר מכאן אם הוא ברכה לבטלה. תשובה אם דעת היחידים שלא לצאת בספירת השליח צבור צריך לחזור ולברך ואע"ג דקיימא לן מצות אין צריכות כוונה כתבו רבותינו הצרפתים (סוכה לט. תוד"ה עובר) דדוקא מן הסתם אבל אם אינו רוצה לצאת בו לא ע"כ:

(7) שערי תשובה (תפט:ד)

בלא - עבה"ט ועיין בבי' דוד שכתב אם נזכר בסוף היום בה"ש ומונה אז בלא ברכה ימנה שאר הימים בלא ברכה דליכא ס"ס גמור ובבר"י גמגם בזה קצת ע"ש ועיין באשל אברהם מדין אונן ובנ"ב סי' כ"ז כתב באם בה"ק היה רחוק ויהיה אונן יום ולילה יספור בלילה בלא ברכה ושאר הימים בברכה ובבר"י הביא בשם פרי הארץ כת"י שמונה שאר הימים בלא ברכה ובמח"ב כתב דמ"מ אם האונן ספר מעצמו ומדעתו והיה מי שישתדל בעדו בצרכי קבורה אז שאר ימים מצי לברך ע"ש וע"ש בבר"י בשם פרי הארץ שקטן שהגדיל תוך ימי העומר וכן גר שנתגייר תוך ימי העומר מונים שאר הימים בלא ברכה ואם נתגייר ביום ראשון לעומר מונה בו ביום בלא ברכה ואח"כ בברכה ע"ש ומ"ש בקטן אין זה לדידן שהקטנים שהגיעו לחינוך סופרים ג"כ ומכ"ש מופלא סמוך לאיש ואם לא ספר עד שהגדיל וכבר עברו מימי העומר פשיטא דאינו מברך ועיין במח"ב בשם זרע אמת מי ששכח לספור בליל עש"ק והתפללו ערבית של שבת מבע"י

גדול ואז נזכר שלא ספר בלילה מ"מ כיון שעדיין יום הוא יספור בלא ברכה ושאר הימים בברכה ע"ש ועיין במח"ב מי ששכח ולא ספר בלילה אחד ובלילה שאחריה היה ש"ץ והוציא בברכתו לאחרים ע"ש בשם סמא דחיי והוא ז"ל העלה דאפילו אם האחרים לא ספרו לעצמם ויצאו ע"י הש"ץ הזה גם בספירה מ"מ יכולים למנות שאר הימים בברכה ע"ש ולענין אם מי ששכח וסופר בלא ברכה כתב הפר"ח שאינו יכול להיות ש"ץ להוציא אחרים ובמקראי קודש חלק עליו ובבר"י הביא בשם תשוב' כנה"ג וסמא דחיי ובית דוד כהפר"ח וסיים והכי נקטינן:

(8 רמב"ן עה"ת – פר' אמור (ויקרא פרק כג'))

וטעם וספרתם לכם - כמו ולקחתם לכם (להלן פסוק מ), שתהא ספירה ולקחה לכל אחד ואחד, שימנה בפיו ויזכיר חשבונו כאשר קבלו רבותינו, ואין כן "וספר לו" (לעיל טו יג) "וספרה לה" (שם פסוק כח) דזבין, שהרי אם רצו עומדים בטומאתם, אלא שלא ישכחוהו, וכן "וספרת לך" (להלן כה ח) דיובל, שתזהר במספר שלא תשכח. ובת"כ (בהר פרשה ב א), וספרת לך, בב"ד. ולא ידעתי אם לומר שיהיו ב"ד הגדול חייבין לספור שנים ושבועות בראש כל שנה ולברך עליהן כמו שנעשה בספירת העומר, או לומר שיזהרו ב"ד במנין ויקדשו שנת החמשים: והנה מספר הימים מיום התנופה עד יום מקרא קדש כמספר השנים משנות השמיטה עד היובל, והטעם בהם אחד, על כן "תספרו חמשים יום" שיספור שבע שבתות תשע וארבעים יום ויקדש יום החמשים הנספר בידו, כמו שאמר ביובל. וזה טעם "תמימות", שתהיינה מכוונות לא פחות ולא יותר, כטעם תמימים יהיו (במדבר כח יט), שהיתר כמו החסר איננו תמים:

והנה טעם הפרשה, שיתחיל לספור בתחילת קציר שעורים ויביא ראשית קצירו כרמל מנחה לשם ויקריב עליו קרבן, וישלים מספרו בתחילת קציר חטים כעלות גדיש בעתו, ויביא ממנו סולת חטים מנחה לשם ויביא קרבן עליו. ולכן הזכיר הקרבנות האלה בפרשה, כי הם בגלל המנחות שהם העיקר בחג הזה, ולא הזכיר המוספין בהן, כאשר לא הזכירם בשאר המועדים. וטעם מנחה חדשה - שלא יובא בית ה' מנחה עד שיביאו זאת, כמו שפירשו רבותינו (מנחות פג ב): והוצרך לומר "חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם" באיסור החדש (פסוק יד) ובשביית חג השבועות (פסוק כא), מפני שהוא תלוי בהנפת העומר ובמנחה חדשה, לומר שאפילו אחרי גלותנו בחוצה לארץ שאין עומר ומנחה, יצוה בהם, כי החדש אסור מן התורה בכל מקום. ולא הוצרך להזכיר כן ביום הזכרון, וכן בחג הסוכות לא הזכיר "בכל מושבותיכם". והזכיר כן ביום הכפורים (פסוק לא), כי בעבור שתלה כפרתנו בקרבנות כאשר הזכיר בפרשת אחרי מות, אמר בכאן כי איסורו נוהג בכל מקום, כי יום כפורים הוא לכפר עליכם בעיניו ובשביית המלאכה ואין הקרבנות מעכבין כפרה ממנו. וכן לא הזכיר בכאן בחג המצות "חוקת עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם", אבל בפרשת החדש הזה לכם (שמות יב) הזכיר כן, מפני שתלה שם הדבר בפסח על מצות ומרורים יאכלוהו, הוצרך לומר שיהיה חוקת עולם בכל מושבותיכם:

והזכיר בשבת "בכל מושבותיכם" (לעיל פסוק ג), והטעם מפני שהתורה מלאכה במקדש בתמידין ומוספין אומר שיהג האיסור בכל מושבותינו, כי איננו אלא לומר בכל מושבותיכם לא בבית השם, וכך אמרו במכילתא (ויקהל א) במושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בבית המקדש. וכן נאמר (לעיל ג יז) חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם, באיסור חלב ודם, כי הוא נאסר מפני הקרבנות. וכן אמרו במסכת קדושין (לז ב), מושבותיכם דכתב רחמנא בחלב ודם למה לי, סלקא דעתך אמינא הואיל ובענינא דקרבנות כתיב בזמן דאיכא קרבן אין בזמן דליכא קרבן לא, קא משמע לן. ושם אמרו, מושבותיכם דכתב רחמנא בשבת למה לי, סלקא דעתך אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תיבעי קדוש בית דין כמועדות, קא משמע לן. והכלל, כי לא יזכיר בתורה כן בכל המצות שהן חובת הגוף רק מפני צורך ענין. ואין "מושבותיכם תביאו לחם תנופה" (פסוק יז) כמו "מכל מושבותיכם", אבל טעמו "מארץ מושבותיכם" להוציא חוצה לארץ, כמו שנאמר (במדבר טו ב) כי תבואו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נותן לכם. וכך שנינו (מנחות פג ב) כל קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ וחוצה לארץ חוץ מן העומר ושתי הלחם. ואפילו לדברי האומר עומר בא מחוצה לארץ (שם פד א), מודה בשתי הלחם שאינן באין אלא מן הארץ: